

DOI 10.36074/logos-15.11.2024.059

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ У НІМЕЧЧИНІ

Кравченко Катерина Аркадіївна¹

1. викладач кафедри професійної освіти та технологій за профілями,
факультет інженерно-педагогічної освіти

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, м. Умань, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0001-9914-4765

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена потребою вдосконалення підготовки вчителів іноземних мов в умовах глобалізації та цифровізації освіти. Метою роботи є аналіз організаційно-педагогічних особливостей підготовки вчителів іноземних мов у Німеччині з використанням інноваційних методів, зокрема CLIL, проєктного навчання та цифрових технологій. У результаті встановлено, що ці підходи сприяють розвитку міждисциплінарних, мовних і цифрових компетенцій, а також критичного мислення й адаптивності майбутніх педагогів. Висновки включають рекомендації щодо адаптації німецького досвіду до інших освітніх систем для покращення якості підготовки педагогів.

У процесі підготовки вчителів іноземних мов у Німеччині особливу увагу приділяють інтеграції сучасних методів навчання, що відповідають вимогам глобалізованого суспільства. Використання проєктного навчання, цифрових технологій та методики CLIL сприяє розвитку мовної та міждисциплінарної компетентності майбутніх педагогів, що готує їх до ефективної міжкультурної комунікації. Наукова значущість цього підходу полягає у забезпеченні сучасних стандартів освіти, а практичні завдання включають адаптацію програм і створення матеріалів, що враховують мовні рівні здобувачів освіти та їхні культурні потреби. Організаційно-педагогічні особливості формують у майбутніх вчителів здатність до критичного мислення та аналітичної діяльності.

SEZIONE 23.
PEDAGOGIA ED EDUCAZIONE

Метою дослідження є аналіз особливостей підготовки вчителів іноземних мов у Німеччині з використанням сучасних методів та їхнього впливу на професійні компетентності. Завдання охоплюють вивчення ключових методик, оцінку впливу цифрових технологій, ефективності методики CLIL та розробку рекомендацій для адаптації цього досвіду.

У сучасній системі підготовки вчителів іноземних мов у Німеччині активно використовуються організаційно-педагогічні методи, які сприяють розвитку не лише мовних, але й міждисциплінарних компетенцій. Основними методами є проєктне навчання, методика CLIL, інтеграція цифрових технологій та індивідуалізація освітнього процесу. Ці методи дозволяють майбутнім педагогам не лише засвоювати знання, але й розвивати критичне мислення, креативність та здатність працювати в багатомовному середовищі. Упровадження таких підходів забезпечує високий рівень професійної підготовки, необхідної для успішної педагогічної діяльності в умовах тісної міжкультурної взаємодії (табл. 1).

Таблиця 1

Основні організаційно-педагогічні методи підготовки вчителів іноземних мов у Німеччині

Метод	Опис застосування	Очікувані результати
Проєктне навчання	Виконання навчальних проєктів, що закріплюють мовні знання та розвивають критичне мислення	Підвищення мовних навичок, аналітичного та критичного мислення
Методика CLIL	Викладання освітніх компонентів іноземною мовою для інтеграції міждисциплінарних знань	Формування міждисциплінарних компетенцій та гнучкості в освітньому процесі
Цифрові технології	Застосування онлайн-платформ, цифрових ресурсів для інтерактивного навчання та самостійного вивчення	Індивідуалізація навчання, адаптація до рівня підготовки, підвищення мотивації

Джерело: сформовано автором

Практично проєктне навчання реалізується через командну роботу здобувачів освіти, які розробляють проєкти, пов'язані з різними аспектами викладання. Наприклад, майбутні вчителі створюють навчальні матеріали або планують заняття для різних вікових груп, що дозволяє їм відчувати реальні педагогічні виклики. Методика CLIL в університетах Німеччини реалізується через викладання частини навчальних предметів, таких як історія чи біологія, іноземною мовою, що поглиблює знання мовного контексту та сприяє інтеграції предметних знань. Цифрові технології, зокрема платформи Moodle

та Quizlet, активно використовуються для надання здобувачам освіти можливості контролю за власним прогресом та доступу до інтерактивних навчальних ресурсів. Це сприяє підвищенню мотивації та розвитку індивідуальних освітніх траєкторій, що адаптуються до рівня кожного студента, забезпечуючи гнучкість у навчанні [1, 2].

У німецьких університетах конкретні інноваційні методи мають глибоку інтеграцію в освітній процес, що забезпечує майбутнім учителям не лише теоретичне розуміння, а й практичні навички застосування сучасних підходів.

Наприклад, у Гейдельберзькому університеті є практичний курс із застосуванням гейміфікації, де студенти розробляють освітні ігрові сценарії для викладання іноземних мов, а також оцінюють їхню ефективність у реальних класах. Майбутні педагоги вчаться створювати мотивувальні навчальні ігри, які інтегрують мовні вправи, граматичні та завдання на розуміння культурного контексту. Однією з практичних робіт є розробка навчальної гри, де студенти виконують роль іноземців, які подорожують німецькомовними країнами, використовуючи мовні засоби для виконання завдань у грі, що розвиває навички комунікації в різних ситуаціях.

У Вільному університеті Берліна використовується модульна платформа ILIAS, на якій студенти мають можливість створювати індивідуалізовані плани навчання з доступом до широкого спектра інтерактивних ресурсів. На платформі розміщено тести, мультимедійні матеріали та практичні завдання, які дозволяють майбутнім вчителям оцінювати свої знання та вміння на кожному етапі навчання. Студенти розробляють свої проекти, наприклад, навчальні відео чи інтерактивні уроки, які потім використовуються для обміну досвідом і зворотного зв'язку. Цей формат навчання забезпечує можливість індивідуальної адаптації, дозволяючи майбутнім викладачам моделювати власний освітній процес відповідно до рівня знань і потреб здобувачів освіти.

Кельнський університет реалізує модель «перевернутого класу», де студенти завчасно переглядають матеріали у форматі відеолекцій чи інтерактивних вправ. Під час аудиторних занять вони застосовують здобуті знання, виконуючи групові завдання і розв'язуючи педагогічні проблеми, що наближає їх до реальної практики викладання. Одним із завдань є створення плану уроку для середньої школи з інтеграцією різних методів, таких як рольові ігри або дебати, що дозволяє розвивати у здобувачів освіти здатність до критичного мислення й творчого підходу у викладанні іноземної мови.

Методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) є ефективним інструментом для формування міждисциплінарних компетенцій у майбутніх учителів іноземних мов. Вона полягає у викладанні предметного змісту географії, історії чи біології іноземною мовою, що дозволяє здобувачам освіти

SEZIONE 23.
PEDAGOGIA ED EDUCAZIONE

одночасно розвивати мовні навички та здобувати знання в межах інших дисциплін [3]. У багатьох німецьких університетах, зокрема в Університеті Людвіга-Максиміліана в Мюнхені, методика CLIL стала обов'язковою частиною педагогічної підготовки, оскільки вона сприяє зануренню здобувачів освіти у професійне мовне середовище. Це надає майбутнім педагогам можливість опанувати не лише мовний контекст, але й міждисциплінарні зв'язки, що є важливим для роботи в міжнародних умовах або в багатомовному освітньому середовищі.

Практика CLIL у викладанні допомагає здобувачам освіти глибше зрозуміти взаємозв'язок між мовою та предметом, що викладається, та сприяє розвитку критичного мислення, оскільки вони змушені аналізувати матеріал із двох аспектів – мовного та предметного. У Гумбольдтському університеті в Берліні запроваджено модульні програми, що поєднують предмети природничого циклу та іноземну мову, і результати показують покращення не лише мовної компетенції, але й здатності здобувачів освіти бачити цілісність навчального матеріалу. Наприклад, студенти, які вивчають біологію англійською мовою, одночасно поглиблюють знання наукових термінів та здатність обговорювати складні теми англійською, що підвищує їхню впевненість у професійній комунікації.

Застосування методики CLIL також підвищує здатність майбутніх учителів адаптувати навчальний матеріал до різного рівня мовної підготовки учнів. Це є необхідною навичкою в умовах щораз вищої мобільності здобувачів освіти, коли у класах можуть навчатися учні з різних мовних середовищ. Досвід університетів Німеччини свідчить, що CLIL є ефективним інструментом для формування в майбутніх педагогів міждисциплінарних та мовних компетенцій, які дозволяють їм бути гнучкими та підготовленими до викликів багатомовного освітнього середовища.

Вплив цифрових технологій на підготовку вчителів іноземних мов у Німеччині відображається у підвищенні якості навчального процесу та адаптації освітнього середовища до сучасних потреб здобувачів освіти. Зокрема, цифрові інструменти дозволяють здобувачам освіти – майбутнім педагогам не лише засвоювати нові методи навчання, але й опановувати навички роботи з інноваційними технологіями, що стають необхідними в сучасному класі. Вільний університет Берліна та Гумбольдтський університет, упроваджують цифрові платформи для моделювання педагогічних ситуацій, забезпечуючи здобувачів освіти доступом до ресурсів для практичного закріплення знань.

Цифрові технології у підготовці вчителів іноземних мов у Німеччині є ключовим компонентом модернізації освітнього процесу, що суттєво впливає

на якість педагогічної підготовки. Сучасні університети, зокрема Тюбінгенський, упроваджують інноваційні платформи для дистанційного та змішаного навчання, де студенти мають можливість розробляти власні навчальні матеріали, структурувати курси та створювати інтерактивні вправи для закріплення знань. Використання платформ Canvas та Stud.IP дозволяє не тільки надавати здобувачам освіти доступ до матеріалів у зручний для них час, але й забезпечує можливість індивідуальної адаптації, зворотного зв'язку та співпраці в інтерактивному середовищі.

Таблиця 2

Цифрові інструменти у підготовці вчителів іноземних мов у Німеччині та приклади їхнього застосування

Цифровий інструмент	Функціональність та роль у підготовці вчителів	Приклад застосування у ЗВО
Canvas	Платформа для створення онлайн-курсів і завдань	Тюбінгенський університет: розробка навчальних модулів майбутніми педагогами
Stud.IP	Інтерактивна система управління навчанням із функцією організації освітнього контенту	Університет Ганновера: створення та моделювання навчальних планів для різних вікових груп
Mentimeter	Інструмент для проведення опитувань та інтерактивних презентацій	Фрайбурзький університет: практичні заняття з методики проведення опитувань та опрацювання результатів
Віртуальна реальність (VR)	Моделювання навчальних ситуацій та середовищ через VR для інтерактивного навчання	Університет Штутгарта: симуляція мовного середовища для майбутніх викладачів іноземних мов

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Завдяки цим інструментам студенти отримують доступ до найновіших практик цифрової освіти. Наприклад, у Тюбінгенському університеті студенти створюють власні онлайн-курси на платформі Canvas, де вони тренуються в управлінні освітнім процесом та підборі матеріалів для здобувачів освіти. Це готує майбутніх педагогів до ефективної роботи з сучасними платформами, які активно використовуються в школах. Університет Штутгарта застосовує VR для моделювання мовного середовища: студенти проводять уроки у віртуальних класах, що допомагає їм краще підготуватися до реальної роботи в багатомовному середовищі. Завдяки такій різноманітності цифрових технологій підготовка вчителів стає більш адаптивною, відповідаючи вимогам сучасної освітньої системи та готуючи педагогів до викликів цифрової ери.

SEZIONE 23.
PEDAGOGIA ED EDUCAZIONE

Адаптація німецького досвіду до підготовки вчителів іноземних мов може стати ефективним засобом підвищення якості педагогічної освіти в інших країнах, зокрема через упровадження методів, що сприяють розвитку міждисциплінарних компетенцій, критичного мислення та цифрової грамотності. Ключовим аспектом є інтеграція цифрових платформ та інструментів, які дозволяють організовувати змішане навчання й створювати індивідуальні навчальні траєкторії. Такий підхід забезпечує доступ здобувачів освіти до великого обсягу інтерактивних матеріалів та дозволяє адаптувати освітній процес відповідно до їхніх індивідуальних потреб. Для ефективного впровадження цих інструментів рекомендується розробляти навчальні програми, що передбачають обов'язкове використання цифрових технологій на всіх етапах підготовки вчителів.

Також корисним є впровадження методики практико-орієнтованого навчання, яка широко застосовується у німецьких університетах. Такий підхід передбачає моделювання реальних педагогічних ситуацій, використання кейс-методу, інтерактивних завдань та симуляцій, що дозволяє здобувачам освіти не лише засвоїти теоретичні знання, а й розвивати практичні навички викладання [5]. Важливим є застосування методів гейміфікації та інтеграції цифрових технологій у процесі навчання, що підвищує мотивацію та залученість майбутніх учителів.

Нарешті, важливим аспектом є адаптація принципу багатомовного та міждисциплінарного підходів, що широко використовується у Німеччині. Це дозволяє майбутнім учителям працювати в багатомовних класах і розвивати у здобувачів освіти як мовні, так і предметні компетенції. Для цього варто включати до навчальних програм дисципліни, що поєднують мовні навички з іншими сферами знань, а також стимулювати викладачів до співпраці з фахівцями інших галузей.

Висновки. У результаті дослідження було встановлено, що підготовка вчителів іноземних мов у Німеччині має організаційно-педагогічні особливості, які сприяють розвитку міждисциплінарних, мовних та цифрових компетенцій. Основними методами підготовки є проєктне навчання, методика CLIL та цифрові технології, що дозволяють не лише ефективно засвоювати матеріал, але й адаптувати освітній процес до сучасних вимог. Упровадження таких підходів сприяє формуванню критичного мислення, аналітичних здібностей та адаптивності майбутніх вчителів до багатомовного та інноваційного середовища.

Рекомендовано інтегрувати німецький досвід у підготовку вчителів інших країн, зокрема через адаптацію методик, орієнтованих на міждисциплінарний підхід і використання цифрових платформ. Важливим є забезпечення умов

для практико-орієнтованого навчання, яке включає моделювання реальних педагогічних ситуацій та інтерактивні методи. Це дозволяє майбутнім учителям набувати навичок, необхідних для роботи в умовах тісної міжкультурної взаємодії.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці моделей інтеграції інноваційних підходів у різних освітніх системах, що допоможе забезпечити високий рівень підготовки педагогічних кадрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Кравченко, К. (2024). Використання цифрових платформ у системі підготовки вчителів іноземних мов у вищій освіті Німеччини. Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи: зб. матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 10 жовтня 2024 р.) / за ред. С. І. Ткачука; [редкол.: Т. Н. Азізов, О. С. Мельник, А. І. Терещук]. Умань: Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. С. 159–163. Вилучено з: <https://tpf.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/collection-aktualni-problemy-profesijnoyi-ta-tehnologichnoyi-osvity-dosvid-ta-perspektyvy-2024.pdf#page=159>.
- [2] Криворотько-Тайфур, К. (2020). Зміст і форми теоретичної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Німеччини на початку XXI століття. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. (186). 203–207. Вилучено з: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-186-203-207>.
- [3] Ткачук, С. (2024). Аналіз ефективності застосування цифрових технологій у професійній підготовці вчителів іноземних мов у системі вищої освіти Німеччини. *Наукові інновації та передові технології*. (9)37. Вилучено з: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/14778/14848>.
- [4] Königs, F.G. (2003). Teaching and Learning Foreign Languages in Germany: *A personal overview of developments in research. Language Teaching*. 36(4). 235–251. Retrived from: <https://doi.org/10.1017/S0261444804001995>.
- [5] Солощенко, В. (2023). Особливості реалізації предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) як провідної методики навчання іноземних мов у Європі. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. (177.21). 116–120. Вилучено з: <https://doi.org/10.58407/visnik.232119>.

